

Nemuritorii – Preotul Grigore Balea – Un neam ales din Maramureș (III)

Postat de **V. Brădățeanu** - 14/05/2020

FOTO: AGERPRES

La 1 decembrie 1948 un decret al Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române hotăra desființarea Bisericii Greco-Catolice. Episcopii, urmăriți de proaspăt înființata Securitate (30 august 1948), fuseseră arestați din octombrie și numiți <bandiți> chiar de ministrul de interne Teohari Georgescu.

de Silvia Iliescu

Cultul greco-catolic – acest cult de rit bizantin unit cu Roma, care avusese un rol important în păstrarea ființei românești în Transilvania – a continuat să existe clandestin până în decembrie 1989. Preoți și credincioși s-au întâlnit periodic în case bine zăvorâte și și-au ținut slujbele. În 1983, tot pe ascuns, profesorul Grigore Balea a fost hirotonit. Așa se face că urmașul lui Dragoș Vodă a slujit în taină ca preot, timp de șase ani, în satele Țării Maramureșului și Oașului, în România ceaușistă.

„Cel mai mare capitalist, Papa”

„În 1948 cultul greco-catolic a fost desființat. Biserica greco-catolică a fost interzisă. Dumneavoastră erați pregătit să fiți preot greco-catolic. Ce amintiri aveți despre acest moment?”

Vă spun următorul lucru: pentru că trebuia să studiez și [la Facultatea de] Matematica – ca preot trebuia să fiu celib, ceea ce am simțit că nu voi fi capabil, m-am căsătorit – și cum am terminat Matematica, în '48 m-am căsătorit. Nunta mi-a fost în 29 septembrie. Eram preocupat cu nunta și cu căsătoria, n-am fost informat cu ceea ce se întâmplă în țară.

Episcopii noștri au fost cu domiciliu forțat până în octombrie. În timpul acesta, în prima duminică după octombrie, a venit o grupă bine înarmată, bine păzită, la biserică. Între ei era și un țăran din Ieud care era căsătorit în comuna Vișeu. A spus preotului că Biserica Greco-Catolică se suspendă și sunt invitați, cum să spun, credincioșii sunt așteptați [la intrare], că afară se află o masă unde să semneze unirea cu Biserica Ortodoxă. A venit și a ținut acest discurs consăteanul și încă ceva persoane străine. A [mai] spus: <...că veți rămânea cu aceeași formă de religie, doar vă veți lepăda de cel mai mare capitalist: Papa!> În momentul acesta, un grup de țărani a strigat: <Trăiască Papa!> Și atunci toată lumea din biserică... s-au grupat câțiva băieți, fete și-au

Translate »

cântat acel imn al Bisericii Catolice, *Creștinii sunt leagăn și țel cu tărie*, așa mai departe, imn al bisericii catolice. N-a semnat atunci nimenea! La Ieud – nimenea!... După masă a umblat o listă cu înscrierile. Au semnat cei care erau funcționari la Primărie și-n total șase [înși], după care s-au mai retras și au rămas numai doi.”

„Voi, intelectualii, v-ați îndepărtat de popor”

„Eu, fiind acasă – încă nu începuseră școlile și altceva – m-a rugat frate-meu să-l ajut. Trebuia să vin la Sighet la liceu și mergând la Sighet să duc de la primar un act cu situația recoltei [să duc] și la socrul lui frate-meu un act către un atelier de-aci să-i împrumute ceva pentru repararea unei mașini de treierat. Când, la Sighet, deodată mă prinde un avocat, Perényi, și-mi spune: <Grigore, ești căutat de...> – cum era atunci, încă nu era Securitatea bine formată, dar îmi spune că de la Securitate. N-aveam bine habar că ce însemnează aceea. <Mai bine să vii tu cu mine acolo, ca să nu te ia de pe stradă...> [...] Și-atunci am mers unde era Prefectura. Acolo, la Prefectură, era un grup de preoți. Și mă duce într-o sală. În sala aceea erau preoți, ofițeri, prefectul, funcționari, avocați și o masă lungă de cel puțin 20 de metri. În frunte era prefectul, [...] Vancea Nicolae. Când mă duc acolo, în sală, unul dintre... – era și comandantul Securității – spune: <Nu mai căutați Pasărea Măiastră, că-i aici!>

Și atunci îmi pune următoarea problemă: care-i motivul pentru care ieudenii n-au semnat niciunul trecerea la ortodoxie? Eu atunci, așa, cu emoții, am spus, zic: <Ieudul este o comună tradițională. Acolo dacă ai purtat altă pălărie sau alt costum de haine decât în ținuta specifică Ieudului, sau Maramureșului și mai ales dacă erai ieudean, de-a fost iarnă ți s-au spart bulgării [de zăpadă] în cap, dacă a fost vară resturile de mere. Și erai luat în ironie...> Și atunci un căpitan de jandarmi îmi spune: <Am mai văzut eu cocoși din aceștia, da’ le-au sărit penele!> Și-atunci mi-au spus că să mă duc și eu cu ei la Ieud, ca să îndemn poporul să semneze. Nu eram preot, eram acuma profesor și chiar am predat în ’47-’48 la Sighet, la Liceul *Dragoș Vodă*, matematica... [...] Și le-am spus următorul lucru – eu vroiam să scap de această rușine, de a merge să fac pe cel care să înturn eu la altă religie decât cea greco-catolică – și le spun următorul lucru: <Dacă mă luați pe mine> – ei nu mă cunoșteau, [nu cunoșteau] nici Ieudul, nici pe mine – <...dacă mă luați pe mine și mă duceți, or zice ieudenii așa: Uite-i, măi, și pe ăștia pe cine și-au ales să meargă cu ei să ne îndemne să ne părăsim credința! Și...>, zic, <ați avea numai neplăceri!> Atunci îmi spune: <A! Păi așa sunteți voi, intelectualii, că v-ați depărtat de popor!>

Și atunci prefectul, ca să mă salveze, că eram un învățător excepțional, pe care l-am ajutat și eu în timpul [stăpânirii] Ungariei, [...] zice: <Cu ce ocazie ești în Sighet?> Și acuma eu, ca să scap, mai spun: <Am adus rezultatul treieratului> – se punea enorm de mare atenție pe treierat, lucrările de toamnă și pentru a pune și a veghea la întreținerea și funcționarea optimă a mașinilor de treierat. Și atunci mi-a spus: <Dă-mi plicul și du-te la cursuri...> Așa am scăpat de [problema cu] unirea. După care am făcut o infecție de febră tifoidă și am stat trei luni de zile în spital, la boli contagioase. Și-am scăpat și de dus la închisoare.”

În clandestinitate...

„Unde a avut loc această ceremonie de hirotonire a dumneavoastră?”

În casa unui preot greco-catolic, Rafan Andrei, din Baia Mare, în noaptea din 10 spre 11 decembrie [1983]. [...]

A fost respectat întreg ceremonialul, toată procedura care are loc în astfel de ocazii?

Absolut! Fără doar fastul cu prezența publicului; aveam trei preoți și în clandestinitate. Cu neamurile, cu perdelele date [pe ferestre], cu emoții, dacă ne-or descoperi...

Dar până atunci știați că aveau loc astfel de ceremonii?

Știam! [...] De exemplu, aflam de o anumită persoană că s-a hirotonit. Părintele Gorzo avea ginerele [preot]... Și ca să se pregătească ginerele părintelui Gorzo pentru a deveni preot, mi-a cerut mie cărțile de teologie. Cum eu, la Teologie [în 1945], am fost și vânzător la tipografia Bisericii Greco-Catolice din Oradea, am avut în dublu exemplar toate cărțile de bază în studiul Teologiei și-atunci le-am împrumutat lui. Și-atunci, prin el am aflat că la Cluj chiar părintele Dragomir l-a hirotonit și pe el, [...] înaintea mea. Deci știam că se mai hirotonesc.

Și a fost așa: într-o zi, părintelui Dragomir i s-a ridicat [paza]... Adică, cel care-l păzea a plecat undeva. El a aflat și a venit până în Sighet, la mine. Și-acuma, un amănunt incredibil, dar... Când a venit Preasfințitul doctor Ion Dragomir la mine în casă, numai noi doi – nici soția, nici nimenea nu era – după discuții, mi-a spus că biserica noastră are nevoie de preoți și să mă pregătesc să vin. [...]

Ați povestit despre o slujbă pe care a ținut-o la dumneavoastră în casă părintele Dunca. Până în 1978 ați mai avut legături cu Biserica Greco-Catolică, în afară de acea slujbă?

Păi, doamnă dragă, aveam doi colegi preoți și un unchi preot, [...] parintele Vasile Hotico, părintele Gorzo Gavrilă și-un unchi, părintele Chindriș Alexandru. Chindriș Alexandru, după ce a ieșit din închisoare, a lucrat sortator de mere la aprozar. [...]

Dumneavoastră ați ținut slujbe, ilegal?

Da, sigur! [...] Deci, '85 sau '86, am fost la Ariceni, în Oaș, că acolo nu eram așa de cunoscut. [...] La Ariceni am fost cu părintele Gorzo împreună, ca preot... Și pe urmă ne-am separat. Adică am mers [la început] cu el, ca să cunoaștem parohiile pe care le avem. Eu [aveam] în mod deosebit Dragomireștiul și Hoteniul. Și Ieudul, bunînțeles. Mai rar în Ieud, dar... și apoi în Sighet. Astea au fost comunele pe care am fost [preot] în ilegalitate. Și Ariceni-Oaș, Negrești... Cam așa, cam aceste comune."

[Interviu de Virginia Călin, Sighetu Marmăției, 1997]